Dr. Rüveyda ÇELİK
İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

ÜRÜN SORUMLULUĞU AÇISINDAN YAPAY ZEKA

onikilevha

İÇİNDEKİLER

TAKDİM VII
ÖNSÖZ IX
KISALTMALAR XIX
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
YAPAY ZEKA VE ÜRÜN SORUMLULUĞU KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

I. YAPAY ZEKA 7
A. Tanımı 7
B. Tarihsel Gelişimi 10
C. Çalışma Mantığı 13
D. Türleri 16
E. Hukuki Niteliği 19
1. Hukukun Öznesi Olarak Ele Alan Görüşler 21
a. Tüzel Kişilik Görüşü 23
b. Elektronik Kişilik Görüşü 26
c. Yapay Vekil / Temsilci Görüşü 32
d. İnsan Olmayan Kişi Görüşü 33
e. Yapay İnsan Görüşü 34
2. Hukukun Nesnesi Olarak Ele Alan Görüşler 34
a. Eşya Görüşü 37
b. Kölelik Görüşü 39
c. Fikri Hak Görüşü 41

3. Değerlendirmemiz 42
II. ÜRÜN SORUMLULUĞU 47
A. Tanımı ve Tarihsel Gelişimi 47
1. Tanımı 47
2. Tarihsel Gelişimi 49
a. Genel Olarak 49
b. Türk Hukukunda 56
B. Hukuki Niteliği 61
C. Ürün Güvenliği ve Ürün Sorumluluğu Arasındaki İlişki(sizlik) ..67
III. YAPAY ZEKA VE ÜRÜN SORUMLULUĞU AÇISINDAN YASAL DURUM 72
A. Yapay Zeka Açısından Yasal Durum 72
1. Genel Olarak 72
2. Avrupa Birliği 74
a. Yapay Zeka Tüzüğü 74
b. Yapay Zeka Sorumluluk Direktifi Tasarısı 82
B. Ürün Sorumluluğu Açısından Yasal Durum 84
1. Avrupa Birliği'nde Ürün Güvenliği 84
2. Avrupa Birliği'nde Ürün Sorumluluğu 87
a. 85/374/EEC Sayılı Direktif 88
b. 2024/2853 Sayılı Direktif 90
c. Ürün Güvenliği ve Ürün Sorumluluğu Direktiflerinin Yapay Zeka Düzenlemeleri ile İlişkisi 95
C. Türk Hukukunda Yasal Durum 97

İKİNCİ BÖLÜM
YAPAY ZEKA BAĞLAMINDA ÜRÜN SORUMLULUĞU REJİMİ

I. SORUMLULUĞUN NESNESİ 99
A. Ürün Kavramı 99

B. Yapay Zekanın Durumu 103
II. SORUMLULUĞUN ÖZNESİ 111
A. Genel Olarak 111
B. İmalatçı 113
C. Yapay Zeka Bakımından İmalatçı Kavramı 115
D. İthalatçı 121
E. Dağıtıcı 124
III. SORUMLULUĞUN UNSURLARI 129
A. Uygunsuzluk 129
1. Sözleşmesel Sorumluluktaki Ayıp ile Ürün Sorumluluğundaki Hata (Uygunsuzluk) Kavramlarının Karşılaştırılması 137
2. Yapay Zekada Hata (Uygunsuzluk) 141
a. Tasarım Hatası 143
b. Üretim Hatası 146
c. Bilgilendirme Hatası 148
d. Gelişim Hatası 149
B. Zarar 151
1. Mala Yönelik Zarar 153
2. Kişiye Yönelik Zarar 158
C. Nedensellik Bağı ve İspat Yükü 161
IV. SORUMLULUĞUN BAŞLANGIÇ ZAMANI 168
A. Genel Olarak 168
B. AB Hukukunda Terminolojik Dönüşüm 168
C. Türk Ürün Sorumluluğu Rejiminde Piyasaya Arz Kavramı 171
D. Yapay Zekanın Piyasaya Arzı 174
V. SORUMLULUKTAN KURTULMA SEBEPLERİ 179
A. Genel Olarak 179
B. 7223 Sayılı ÜGTDK'da Öngörülen Savunmalar 183
1. Ürünün Piyasaya Kendisi Tarafından Arz Edilmemesi 183

2. Uygunsuzluğun Dağıtıcının veya Üçüncü Kişilerin Ürüne Müdahalesinden veya Kullanıcıdan Kaynaklanması 188
3. Üründeki Uygunsuzluğun Teknik Düzenlemelere veya Diğer Zorunlu Teknik Kurallara Uygun Olarak Üretilmesinden Kaynaklanması ... 195
4. Zararın Üçüncü Bir Kişinin Fiili veya İhmalinden Kaynaklanmış Olmasının Hükmü ... 203
5. Zararın Zarar Görenin veya Zarar Görenin Sorumluluğundaki Bir Kişinin Kusurundan Kaynaklanmış Olmasının Hükmü ... 207
C. 7223 Sayılı ÜGTDK'da Öngörülmeyen Savunmalar ... 215
1. Ürünün Ekonomik Amaçlı Bir Dağıtım Amacıyla Üretilmediği veya Ticari Faaliyet Kapsamında Üretilmediği veya Dağıtılmadığı Savunması ... 215
2. Gelişim Riski Savunması ... 222
a. 85/374 Sayılı Ürün Sorumluluğu Direktifi Bakımından ... 222
b. 2024/2853 Sayılı Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi Bakımından ... 228
c. 7223 Sayılı ÜGTDK Bakımından ... 230
d. Yapay Zeka Bakımından ... 232
3. Ara Ürün Üreticisinin Savunması ... 235
4. Üründe Önemli Değişiklik Yapan Kimselerin Savunması ... 241
5. AB'nin 2024/2853 Sayılı Direktifi Uyarınca Üreticinin Ürün Üzerindeki Kontrolünün Devam Etmesine Bağlanan Sonuçlar ... 245
VI. ZAMANAŞIMI ... 249

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK ÜRÜN SORUMLULUĞU REJİMİNDE YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİ BAKIMINDAN MEVCUT DURUMUN ANALİZİ VE REGÜLASYON ÖNERİLERİ

I. GENEL OLARAK 255
II. ÜRÜN TANIMININ DARLIĞI 256
A. Sorun: 7223 Sayılı Kanun'daki Ürün Tanımının Darlığı ve Dijital Unsurların Hariç Tutulması 256
B. Çözüm: Ürün Kavramının Genişletilmesi ve Dinamik Ürün Yaklaşımı 259
III. UYGUNSUZLUK KAVRAMININ BELİRSİZLİĞİ 262
A. Sorun: 7223 Sayılı Kanun'daki Uygunsuzluk Kavramının Belirsizliği 262
B. Çözüm: Üründen Beklenen Güvenliğin Tespiti İçin Yeni Kriterler Öngörülmesi 265
IV. İMALAT KAVRAMININ YETERSİZLİĞİ 269
A. Sorun: İmalat Kavramının Yapay Zeka Sistemlerinin Oluşturulma Sürecini Karşılamaması 269
B. Çözüm: İmalat Kavramının Dijital Üretim Süreçlerini Kapsayacak Şekilde Genişletilmesi 271
V. SORUMLU KİŞİLERİN KAPSAMININ YETERSİZLİĞİ 272
A. Sorun: 7223 Sayılı Kanun'daki Sorumlu Kişilerin Kapsamının Yetersizliği 272
B. Çözüm: Sorumlu Kişilerin Kapsamının Genişletilmesi 278
VI. ZARAR KAVRAMININ KAPSAMININ YETERSİZLİĞİ 283
A. Sorun: Yapay Zeka Kaynaklı Zararların Kapsamının 7223 Sayılı Kanun'da Sayılanlarla Sınırlı Olmaması 283
1. Salt Ekonomik Zararlar Bakımından 284
2. Psikolojik Zararlar Bakımından 287
B. Çözüm: Zarar Kavramının Kapsamının Genişletilmesi 294

VII. NEDENSELLİK BAĞI KURULMASININ ZORLUĞU VE İSPAT YÜKÜNE İLİŞKİN PROBLEMLER 296
A. Sorun: Yapay Zeka Sistemlerinde Nedensellik Bağının Kurulmasını Zorlaştıran Faktörler 297
1. Kara Kutu (Black Box) Problemi 297
2. Yazılım Güncellemeleri 301
3. Siber Güvenlik Açıkları 305
4. Kendi Kendine Öğrenme 309
B. Sorun: İspat Yükünün Zarar Görende Olması 311
C. Çözüm: Yapay Zeka Kaynaklı Zararlar Bakımından Nedensellik Bağının ve İspat Yükünün Yeniden Yorumlanması 315
1. İspat Yükünün Hafifletilmesi veya Ters Çevrilmesi 316
2. Zorunlu Sigorta ve Tazminat Fonu Mekanizmaları Geliştirilmesi 319
3. Riskin Üstlenilmesi ve Objektif Sorumluluk Esasının Benimsenmesi 323
VIII. TÜRK HUKUKU İÇİN GENEL REGÜLASYON MODELİ ÖNERİSİ 324
SONUÇ 333
KAYNAKÇA 349